

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Nucleus Practici Tractatus, De Legibus

Marchius, Ewald

Coloniæ Agrippinæ, 1660 [erschienen] 1661

Appendix de Regulis Iuris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42256

Similiter si Subreptio in uno capitulo fuerit causa obtinendi Rescripti, quo ad omnia, vitiat in totum, c. Constitutus, & ibi Glossa, & Abbas h. tit.

Observandum præterea, subreptionem tolli per clausulam, *Motus proprii*, per clausulam, *non obstante*, per clausulam, *si non sit alteri in quæsitum*: quia videtur tunc concessum sub conditione, si non præjudicetur alteri in jure quæsito. c. quamvis eod. in 6. Itē per clausulam, *Ex certa scientia*, per clausulam, *Ex plenitudine potestatis*, per clausulam, *Pro expressis habentes. & suppletes omnes defectus*, prout de his videre licet apud Rebuffum in d. Tract. de Rescriptis.

APPENDIX de REGULIS JURIS.

Cum in alijs scientijs, non omnia facta & individua, utpote infinita, possint aliquaratione comprehendī ac cognosci: ita neque LEGES neque SENATUS CONSULTA, ita scribi potuerunt, vel possunt, ut omnes casus, qui quandoque incidunt, comprehendat. Li neque LEGES D. de LL. Necessum fuit, exemplo aliarum scientiarum, etiam in jure, ex ijs, quæ in varijs ejus partibus, definita sunt, aliquas generales Regulas con-

stituire, quæ continerent causam, & rationem primariam, quâ moti fuerunt prudentes, ad ita definiendum, & proinde nobis primariam Rationem JURIS controversi decidendi præberent. Hinc patet, quanta sit utilitas harum Regularum JURIS, quodque id sint Regulæ JURISCONSULTIS, quod Medicis Aphorismi, Geometris Postulata.

Hinc Gregorius Papa IX. in fine quinti Decretalis, undecim Regulas JURIS, & similiter Papa Bonifacius VIII. in fine sexti Decretalis, Regulas octoginta octo statuit, ex quibus, veluti universalibus Principijs, fundamenta JURIS, (ex quo LEGES procedunt) cognosci, & ex illis varij casus sæpe occurrentes, & in corpore JURIS, non satis vel minus dilucide & specialiter expressi, resolvi poterunt.

Unde expedire duxi Coronidis loco, hoc etiam saluberrimo Regularum JURIS succo, NUCLEUM meum imbibere: quem tamen, sic temperavi, ut omnes quidem Regulas attigerim: verum cum in illis aliqua sint intellectu faciles, quædam vero difficiliore, quasdam sola citatione præterierim, præcipuas vero, additis pro rei exigentia, aliquot ratiunculis, elucidarim, quas fideliter ex do-

cti-
Car-
non
pro
non
hæ
C
per
dem
qua
coll
nud
con
cum
bus
S
pret
pro
mit
vita
bus
citi
ta,
de
cti-
Car-
non
pro
non
hæ
C
per
dem
qua
coll
nud
con
cum
bus
S
pret
pro
mit
vita
bus
citi
ta,
de
cti-

etissimis harum Regularum commentarijs, Cancellarij Peckij, & Rationali JURIS Canonici, Joannis Baptistæ Viviani, ac alijs probatis Auctoꝛibus (quos brevitatis causâ non citavi) fideliter desumpsi. Sunt autem hæ sequentes Papæ Gregorij, quarum

PRIMA.

Omnia res, per quascunque causas nascitur, per easdem dissolvitur, quia contrariorum, eadem est disciplina, & nihil tam est naturale quam eo genere, quodque dissolvere, quo colligatum est, unde verborum obligatio, nudis verbis tollitur, & consensus, obligatio contrario consensu dissolvitur, habetque locum in contractibus, sponsonibus, sponsalibus testamentis, fœderibus, ac similibus.

Secunda. *Dubia in meliorem partem interpretari debemus,* quia de manifestis uti Stupro, Adulterio, Homicidio, & alijs nobis permittitur judicare.

Tertia, *Propter scandalum vitandum, veritas non est omissenda,* quia Justitia in omnibus servari debet.

Quarta, *Propter necessitatem illicitum efficitur licitum* intellige de necessitate absoluta, & de eo, quod contra LEGEM non est de se malum.

Quinta, *illicite factum, obligationem non*

inducit, quia facta contra LEGEM aut in fraudem LEGIS ipso JURE non valent, nec firmanur juramento, nec etiam valet, quidquid sequitur ex illis. Hinc latenter, aut per vim factum, nulla debet stabilitate subsistere.

Sexta, *Tormenta, indicia non precedentibus non sunt inferenda*: ideo in ipso causæ initio, non à quæstionibus inchoandum; sed requiritur, quod veritas aliter haberi non possit: nam infertur in subsidium, & investigandæ veritatis causa, & præcedere etiam debent, aliqua indicia, sive præsumptiones, aut semiplenæ probationes; & confessio facta in tortura non præjudicat, nisi sit ratificata, extra locum Torturæ.

Septima, *Sacrilegus est, offendens rem, aut Personam Ecclesiasticam.*

Octava. *Qui facit aliter, quam facere debet, facere non dicitur*, quia talis non facit legitime, & secundum LEGEM, sed contra LEGEM.

Nona. *Committens unum peccatum, reus est omnium, quo ad vitam aeternam*, quia contra charitatem, ex qua tota LEX pendet delinquit.

Decima. *Ignorantia non excusat Prælatum, in peccatis Subditorum*; quia non potest esse

Pastoris excusatio, quod lupus oves comedit
& Pastor nescit.

Undecima. *Pro Spiritualibus Homagium non praestatur*: quia est hominis Ligium, à quo Ecclesiasticus excusatur. Hic autem Homagium sumitur pro eo, quod apud saeculares vasallos in usu est, qui fidem Dominis suis obstringunt ad obsequia quaedam pro temporali Feudo praestanda.

Sequuntur Regulæ Bonifacij Papæ
Sexti Decretalium.

PRIMA.

Beneficium Ecclesiasticum non potest licite, sine institutione Canonica obtineri, quia non est ingressus in Ecclesiam, nisi per ostium, & in hac institutione requiritur Potestas in instituente, capacitas in recipiente, & solennitas à jure praescripta.

Secunda. *Possessor mala fidei, ullo tempore non praescribit*, quia temporis diuturnitas non minuit peccatum, sed auget; quia injustus Possessor est, & in continuo peccato manet, nam verus & legitimus possessor, sibi prudenter persuadere debet, rem esse suam & non alterius.

Tertia. *Sine Possessione præscriptio non procedit*, quæ debet esse de facto & nomine proprio, & non alieno, alias ipse præscriberet, cujus nomine possideret. Et etiam debet esse possessio de jure, quia ad præscriptionem requiritur civilis possessio (talis persona erit, in quam possit cadere hujusmodi possessio) Hinc Laici jus decimandi & alia spiritualia, per quodcumque tempus, etiam longissimum non præscribunt, quia horum sunt incapaces. Nam præscriptio est fundata super possessione, ut ex ea quis præscribat, & censeatur Dominus, ex quo diu possessor fuerit. nam, ubi non est fundamentum, superædificari non potest, & finem tollit, qui remouet media ad illum.

Quarta. *Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum* quia peccati venia non datur, nisi correcto. Intellige, si ablatum restitui potest, si autem restitui non potest, ejus æstimatio restituetur, etiam si res illa casu, sine ejus culpa perierit: quia illo instanti quo debebat restituere, & non restituit, fuit in mora, si autem ob inopiam non potest restituere, remittitur quidem peccatum, sed manet obligatio, si postea ad pinguiorem fortunam deuenit. Inops. si debeat ex contractu, sufficit, quod bonis cedat. Qui vero est inops ex ma-
lesti-
ve-
nor-
C
recti-
non
S
Hab
sing
Cor
fitu
app
me
adj
ni,
S
sequ
fine
ner
eta
tur
Ha
etia
den
esse
bat
dic

lesicio, castigatur verberibus, & tunc etiam
veniens ad pinguiorem fortunam, restituere
non tenetur.

Quinta. *Peccati venia non datur, nisi cor-
recto*; Correctus autem dum talis est, amplius
non censetur Peccator.

Sexta. *Nemo potest ad impossibile obligari.*
Habet locum in Matrimonio, Testamentis,
singulis contractibus, Sententiis, Præceptis
Confessionibus, LEGIBUS, & Con-
stitutionibus. Impossibilis autem conditio
apposita contractibus, eos vitiat. In Testa-
mentis autem & Matrimonio, censentur non
adjectæ, nisi sit contra substantiam Matrimo-
nii, tunc etiam vitiat.

Septima. *Privilegium Personale Personam
sequitur, & extinguitur cum Persona.* Quia
fines mandati, juxta concedentis intentio-
nem, diligenter sunt servandi, hinc etiam pa-
cta Personalia, Personas non transgrediun-
tur, & compromissum, non extenditur ad
Hæredes, nisi de ipsis caveatur. Extinguitur
etiam Privilegium, cum quis abutitur eo-
dem.

Octava. *Semel Malus, semper præsumitur
esse Malus, nisi probetur Mutatus,* unde pro-
bato, quod pœnituerit, ulterius malus non
dicetur.

Nona. *Ratum, qui habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum*: Quia duæ fictiones, non cadunt circa idem.

Decima. *Ratihibitionem retrahere, & Mandato non est dubium comparari*: Quia in Ratihibitione requiritur, quod actus sit gestus nomine illius, qui ratum habet. Hinc, si intra certum tempus, teneor aliquid facere, & alius id fecit, nomine meo, intra tempus, quo ego facere debebam, debeo illud ratum habere; alias Ratihabitio non prodesset.

Undecima. *Cum sunt Partium Iura obscura, Reo favendum est potius, quam Actori*: Quia Actor impetit, & Reus defendit, & Reus pugnat in Iudicio pro libertate sua, Actor pro servitute, & sanctius est, Nocentem absolvere, quam Innocentem condemnare, & in dubio quis potius est absolvendus, quam condemnandus. Secus est, si Actor foveat causam favorabilem, ut Matrimonii, Libertatis, Testamenti, aut Dotis, tunc fallit Regula: nam favor causæ, in his est talis, ut debeat prævalere favori Rei, & sic potius sit favendum Actori. Hinc fit, cum semiplenè probabit Actor, & talis est causa, in qua non defertur Juramentum, puta, criminalis, famosa, aut ardua, quod absolvitur Reus. Si autem

rem talis sit causa, in qua deferendum Jura-
mentum debet deferri Reo, nisi ex circum-
stantiis Personarum, & causæ, videatur Judi-
ci, illud deferendum Actori.

Obscuras tamen Probationes inductas à
Reo, contra eum interpretamur. Et in præpa-
ratoriis Judiciorum, magis fayetur Actori,
quam Reo.

Duodecima. *In Iudiciis, non est Acceptio
Personarum habenda. In Pœnis tamen, est
deferendum dignitati & Personæ.* Intellige
hanc Regulam, in cognoscendo & defi-
niendo.

Decima Tertia. *Ignorantia facti, & nomi-
nis excusat:* Quia quilibet præsumitur sci-
re Jura per se, aut consulendo peritiores. In
principali causâ, probabilis error excusat, ab
expensarum condemnatione, non autem in
Appellatione interpositâ, in qua indistinctè
victus condemnatur victori in expensis.

Decima quarta. *Cum quis in Jus succedat
alterius, justam ignorantia causam censetur
habere:* Quia talis ignorantia, est de facto a
lieno. Intellige hæc, in defendendo, non au-
tem in agendo: nam debuit esse certus de
causâ suâ, qui ad Judicium provocat. Succes-
sor tamen, qui in Jus, & locum alterius suc-
cedit, partibus sui Prædecessoris fungi debet,
licet

licet

licet non ita cito in morâ constituatur, ut Prædecessor.

Decima quinta. *Odia restringi, & Favores convenit ampliari*: Quia misericordia est præferenda rigori. odia sunt pœnæ, favor venia. Ideo si Jus aut Privilegium est odiosum, restringendum, si favorabile late interpretandum.

Decima Sexta. *Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum*: Quia Beneficiis nos adjuvari oportet, non decipi. Quod intellige non de personalibus sed realibus, nam Privilegia realia sunt perpetua, extinguuntur tamen propter abusum, delictum, negligentiam, contrarium factum, & superveniens enorme præjudicium.

Decima septima. *Indultum à Jure Beneficium, non est alicui auferendum*. Intellige, sine causæ cognitione & ab Homine, alio enim Jure, aliquando tollitur alterius Juris beneficium, & aliquando etiam ex causa auferitur ab homine, causa cognita.

Decima octava. *Non firmatur tractu temporis, quod de Jure ab initio non subsistit*. Intellige, quando à principio est nullum ipso Jure. Secus autem, si non esset nullum, sed annullandum, uti etiam, si novo consensu subsequente, interdum tacito, interdum expresso,

so, accedente, sublatâ causâ impedimenti, convalescit quia tunc incipit valere, ex subsequenti consensu ut ex nunc, non autem ut ex tunc, quod erat nullum.

Decima nona. *Non est sine culpâ, qui rei, quâ ad eum non pertinet, se immiscet.* Sic, qui Juris notitiam falso jactans, in Judicem electus est, ideoque malè judicat, culpæ reus est, & tenetur actione in factum. Simile est in omni Artifice.

Vigesima. *Nullus pluribus uti defensionibus prohibetur:* Hinc licet Actor, non possit plures Actiones, simul proponere, sed Unam de pluribus debeat eligere; Reus tamen, potest etiam in unâ, & eâdem instantiâ Judicii, uti diversis, & etiam adversis exceptionibus.

Vigesima prima. *Quod semel placuit, amplius displicere non potest:* Quia alteri, per alterum, non debet iniqua conditio inferri, & ideo, si posset resilire, à conventionione, esset in alterius præjudicium. Ideo non potest quis mutare consilium, nec recedere à consensu præstito si exinde sequitur alterius damnum.

Requiruntur tamen ad hanc Regulam quatuor: Primo quod placitum non sit improbatum. Secundo quod scienter placeat. Tertio quod non solâ mente, sed verbo & facto. Quarto, quod alterius intersit.

Vige-

Vigesima Secunda. *Non debet quis alterius odio pręgravari*: quia rem, quę culpā caret, in damnum vocari non convenit, & voluntate ac proposito maleficiā distinguuntur. Fallit tamen, si fiat in odium Criminis, ut in Reo Lęsę Majestatis, Hęresis, schismatis, &c. Esse vero natum illegitimę, non est nota reatus, sed defectus, & qui laborant alieno vitio, misericordiā sunt digni. Nihilominus tamen Delictum unius potest causare defectum in alio.

Vigesima Tertia. *Sine culpā, nisi subsistat causa, non est aliquis puniendus*: Quia poenę est mensura culpę, & id Jus naturale dicitur. Poenam autem determinare, est Jus positivum, juxta conditionem Personę & culpę.

Vigesima Quarta. *Quod Aliquis facit mandato Judicis, dolo facere non videtur, cum habeat parere necesse*: Quia culpa non necessitate, sed voluntate Reum constringit. Intelligence, si Judicis Mandatum est justum, aut in dubio. Secus, si constaret de Injustitiā; quia tunc ei resisti posset. Et etiam intelligitur, quando Judex officium suum exercet, alias non requiritur, ut quis obediat, nisi ex reverentię exhibitione.

Vigesima quinta. *Mora sua cuilibet est nociva*: Quia ad hoc, quod quis dicitur Morosus

ius, requiritur, quod sciat, se debere, aut scire
debeat, quod interpellatus fuerit à die, aut
ab Homine, & quod habuerit possibilitatem
dandi, nam, qui in tali casu non solvit, est in-
culpa. Ideo sibi imputet, quod ex tali morâ,
damnum patiatur. Et tunc tenetur Morosus
de casu fortuito, etsi eodem modo, fuisset
res, apud Dominum peritura: nam forte
Dominus rem vendidisset, & sic apud alium
periisset.

Vigesima Sexta. *Ea, qua fiunt à Iudice, si
ad eius non spectant officium, viribus non sub-
sistunt.* Quia, quando Iudex Officium ejus
excedit, videtur ut Privatus, & ei non est obe-
diendum. Intelligitur: Quando constat, ea,
quæ facta sunt, non spectare ad officium fa-
cientis, sed si dubitetur, tenetur quis ire, alle-
gaturus Privilegia.

Vigesima septima. *Scienti, & consentienti
non fit injuria, neque dolus:* Quia remittenti-
bus actiones suas, non est dandus regressus.
Intelligitur copulative, quod sciat & consen-
tiat, scienti enim & non consentienti sæpe in-
juria inferri potest.

Vigesima octava. *Qua à Iure communi
exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt
trahenda.* Quia LEGIBVS generalibus,
non autem Exemplis & Juribus Privato-
rum.

rum.

rum, est de uno ad alium inferendum,

Vigesima Nona. *Quod Omnes tangit, ab Omnibus approbari debet.* quia Alteri per Alterum non debet præjudicium inferri. quia si ex unius consensu, posset de Iure Alterius disponi, id, quod meum est, sine facto meo, mihi indebite subtraheretur. Ideo ea, quæ pertinent ad Plures, ut singulos debent ab omnibus approbari, ut de eis valeat disponi.

Fallit tamen in favore Liberationis, in Arbitris, Favore Litium dirimendarum, in Compromisso in plures Arbitros. nam tunc sententia valet à majori parte facta, ut etiam in pluribus Patronis, quia major pars prævalet, ob favorem Ecclesiæ.

Quod autem competit pluribus, non ut singulis, sed ut collegio, valet, quod fit à majori parte, nisi contradicatur ex rationabili causa.

Trigesima. *In obscuris minimum est sequendum.* Intellige hæc in subsidium. Quia prius inspicitur, quod actum est. Secundo Quod verisimilius est. Tertio quod fieri solet.

Trigesima Prima. *Eum, qui certus est certiorari ulterius non oportet,* Intellige, si certus est; aut esse debet ad finem scientiæ, sed quando denunciatio fit ob aliud, tunc etiam scienti debet fieri denunciatio. unde venditori

tori, scienti, litem esse motam, benunciatio fiet; quia ei non fit solum, ut certioretur, sed etiam, ut veniat ad defendendum se

Trigesima Secunda. *Non licet Aetori, quod Reo licitum non existit.* quia favorabiliores sunt Rei, quam Aetoris partes, sed ea ratione, qua paritas servanda est in Iudiciis.

Trigesima Tertia. *Mutare quis consilium non potest, in alterius detrimentum* quia alter, sine culpa sua, laederetur, & iniqua conditio inferreretur:

Trigesima quarta. *Generi per speciem derogatur* & ideo species, quae reperitur specialior derogabit alteri Speciei, quae sit generalior, & Individua debent derogare speciei.

Trigesima Quinta. *Plus, semper in se continet, quod minus est.* quia omne totum est majus. sua, parte. Intellige de Plus quantitate, nam plus qualitate, non includit. minus qualitate.

Trigesima Sexta. *Pro Possessore habetur, qui dolo desit possidere.* Intellige, quo ad sui damnum, non autem, quo ad commodum, unde ei non cavetur, licet caveatur Possessori.

Trigesima Septima. *Vtile non debet per inutile vitiari.* quia curandum est, ut potius res valeat, quam pereat. quia alias actus per
sc

se subsistens, ex levi causa posset annullari, Intellige de his, quæ Divisionem patiuntur, non de his, quæ dividi non possunt. ut aqua dividi non potest. Animalia autem separari possunt.

Trigesima octava. *Ex eo non debet quis fructum consequi, quod nisi exitit impugnare.* quia, qui aliquid impugnat, videtur illud pro injusto habere, & si aliquod jus sibi in illo competeat, censetur per impugnationem ei renunciasse. Hinc licet nisi non consequatur effectum, perdit tamen commodum, quod approbanti conceditur.

Intellige tamen, si concurrat Primo; quod impugnans perseveret, quantum in eo fuit cum effectu, in impugnatione. Secundo, quod non ratione officii, id faciat, sed suo nomine, & voluntarie. Tertio quod idem sit Capitulum, quod impugnat, ex quo nititur, nunc fructum consequi.

Trigesima Nona. *Cum aliquid prohibetur, prohibentur omnia, que sequuntur ex illo,* quia de connexis est idem iudicium, & accessorium sequitur suum principale. uti etiam cum aliquid prohibetur, prohibentur omnia, per quæ pervenitur ad illud. Sicut concessio aliquo, concessa sunt omnia, sine quibus concessum explicari non potest; uti & prohibito

hibito antecedente, censetur prohibitum consequens, & contra.

Quadragesima. *Pluralis Locutio in duorum numero est contenta*, habetque locum testibus

Quadragesima prima. *Imputari non debet ei, per quem non stat, si non faciat, quod per, tum fuerat faciendum.* quia ad impossibile nemo tenetur. Intellige, nisi quis suam culpam incidisset in casum, propter quem postea facere non potuit, quod fuit faciendum: tunc enim illud sibi esset imputandum: quod verum est; si culpa erat verisimiliter ordinata, ad illum casum: alias non.

Quadragesima secunda. *Accessorium naturam sequi congruit sui Principalis:* Quia, ubi eadem est ratio, idem debet esse Judicium, & magis dignum ad se trahit minus dignum. Intellige de Accessorio, quod non potest consistere sine principali: alias enim extincto principali, posset non extinguere accessorium,

Quadragesima Tertia. *Qui tacet, consentire videtur:* Quia, qui potest prohibere, non prohibendo videtur approbare: Quia, ubi quis est praesens, & agitur de ejus interesse, si nollet consentire, posset expresse negare.

Quadragesima quarta. *Is, qui tacet, non factetur, sed nec utique negare videtur:* Quia tacere

cere

tacere est quoddam medium inter Affirmare & Negare.

In facto appetibili, taciturnitas habetur pro cōsensu. non autem in facto non appetibili, aut oneroso. nam in tali, est necessarius expressus consensus, alias quis censetur invitus.

Quadragesima Quinta. *Inspicimus in ob-scuris, quod verisimilius est, aut, quod plerumque fieri consuevit.* quia semper in contractibus id sequimur, quod actum est. iustum est enim, voluntates Contrahentium adimpleri.

Quadragesima Sexta. *Is, qui in Ius succedit alterius, illo iure, quo ille, uti debet.* quia Hæres censetur eadem persona cum Defuncto, & Successor cum Prædecessore. Intellige in Successore universali, active & passive: Quia, quod Jus competebat Defuncto, competit Hæredi, & Jus competent contra Defunctum, etiam competit contra Hæredem. Idem est in singulari Successore. Non autem in Personali Privilegio, aut Pacto.

Quadragesima septima. *Presumitur ignorantia, ubi scientia non probatur:* Quia ea, quæ in facto consistunt, possunt probabiliter ignorari. Secus est in his, quæ consistunt

in Jure: & ideo, quæ non habent præsumptionem, contra se, affirmanti incumbit onus probandi. Intellige de facto occulto, non autem publico: Quia tunc præsumitur scientia, nisi ignorantia probetur, uti & in his, quæ quis scire tenetur. unde fallit in factis propriis, quæ quis scire præsumitur: nisi essent multum antiqua.

Ignorantia probatur Primo, si jurem, in veritate me ignorasse, & creditur, si ignorantia est probabilis. Secundo: Quando probatur id, de quo necessario sequitur, me ignorasse, ut, quia fui Puer, aut Furiosus. Tertio. Quando probatur id, de quo non necessario, sed verisimiliter sequitur, me ignorasse, ut, quia fui absens.

Quadragesima Octava. *Locupletari non debet quis cum alterius injuriâ vel jacturâ:* Quia dolo malo facere dicitur, qui, ex alienâ jacturâ, lucrum quærit, & sic etiam Pupillus obligatur in eo, ex quo factus est ditior, & hac ratione, si statutum tollit exceptionem, non habet locum, si contingat, alium lucrari, cum jacturâ alterius, nam tali casu officium Judicis potest implorari. Intellige de jacturâ enormi, & nisi quis privetur Jure suo, ob utilitatem publicam. Excipitur etiam præscripto, ratione boni publici.

O

Qua-

Quadragesima nona. In pœnis benignior est interpretatio faciendâ. Unde si Præceptum sit, quod aliquid fiat, sub pœnâ, non intelligitur, quod ipso Jure, pœna incurratur, sed videtur quædam comminatio, & in pœnis aliqua debet esse probatio, ut pœna incurratur, & ob id, in pœnis, nunquam defertur Juramentum, in defectum probationis, & pœna, si in uno capitulo apponitur, non videtur in alio repetita. Et in pœnis, ut pœna evitetur, attenditur initium, & pœna non habet locum, nisi sit statuta. Quatenus tamen proprietatem verborum significat, fit extensio etiam in pœnis. Secus, si ageretur de latæ significatione: quia tunc, illa in materiâ pœnali non attenditur.

Non habet locum, hæc Regula, Primo: in Pœnâ Excommunicationis. Secundo, quando agitur de removendo fraudem: quia tunc in pœnalibus fit extensio, ne dispositio illius foris redderetur. Tertio In utilitate publicâ. Quarto in favore Ecclesiæ: quia tunc constitutio Pœnalis extenditur, ut, si agatur de favore Fidei & Animarum. Quinto: Si ratio sit expressa: Quia tunc etiam in pœnalibus extensio fiet. Sexto generaliter dicitur potest, quod quando agitur de pœnâ, fiat extensio de similibus ad similia, ab identitate, Ratio

Quia

Quinquagesima *Actus legitimi conditionem non accipiunt, neque diem.* ideo si ob adjectionem conditionis, actus est invalidus, ea nullitas in Iudicio semper opponi potest.

Quinquagesima. i. *Semel Deo dictum, non est ad usus Humanos ulterius transferendum:* Quod intellige in eadem scilicet formâ: Quia rata comminui possunt, Sacris abdicatis, ob redemptionem captivorum, & urgentia debita vendi.

Quinquagesima secunda. *Non prestat impediementum, quod de Iure non sortitur effectum.* Unde Maleficia habentur pro infectis, quo ad commodum facientis, sed habentur pro factis, quo ad ejus incommodum & poenam.

Quinquagesima Tertia. *Cui licet, quod est plus, licet utique, quod est minus,* Si id, quod minus est, continetur sub majore, ut quantitas & species sub genere. Secus, si minus, non continetur sub majore, sed esset species diversa, & fallit etiam, ubi ratio diversitatis dari potest.

Quinquagesima quarta. *Qui prior, est temporis, prior est Iure:* Quia principium est cuiusque rei, potentissima pars. Ideo ex quo habet aliquis Jus in re, non debet in ejus præjudicium, sine causâ postea, illud alteri acquiri.

quiri. Intellige hæc de his, quæ à voluntate duorum dependent, ut in Contractibus. Sed in LEGIBUS & Testamentis, quæ dependent à voluntate unius, posterior revocat priorem.

Item intelligitur cæteris paribus: Nam Privilegia, non considerantur tantum, ex tempore, sed etiam ex causâ. Hinc receptus auctoritate Apostolica, præfertur omnibus etiam ante receptis, aliorum auctoritate. Et in duobus Emptoribus, aut Donatariis, præponitur in rei vindicatione Ille, cui res prius fuit tradita, & non Ille, cui fuit vendita, aut donata: nam venditor, antequam tradat, manet Dominus: sed quia Alteri vendendo prioris contractus fregit fidem, ex empto, actione conventus, quanti sua interest, cogetur præstare Priori. In assécutione vero Præbendæ præfertur Is, qui Primo impetravit, & in eis attenditur data: quia per Litteras Papæ, statim Aliquis est Canonicus, cum gratia dependeat, ex parte Concedentis.

Quinquagesima quinta. *Qui sentit onus sentire debet commodum, & contra.* Nam alia melior esset conditio negligentis, quam operantis, & Iniqui, quam Justi. Ideo secundum naturam est, commoda cujusque rei eum sequi, quem sequuntur incommoda. Nec est
feren-

ferendus, qui lucrum amplectitur, onus au-
tem subire recusat. Et Ecclesiasticis utilita-
tibus desudantes, Ecclesiasticâ dignum est
remuneratione gaudere. S. Greg.

Quinquagesima sexta. *In re communi, po-
rior est conditio prohibentis.* Hinc, si habeo fun-
dum tecum communem, & tu velis ædifica-
re in eo domum, & ego prohibeo, melior est
conditio mei prohibentis, quam tui ædifica-
re volentis. Intellige, si interest, prohiben-
tis, non fieri: si autem non ejus interest, et-
iam eo invito fieri potest.

Quinquagesima septima. *Contra eum, qui
LEGEM dicere potuit, apertius est interpre-
tatio facienda.* Quia fuit in potestate Jus di-
centis, animum suum, per quæ verba vole-
bat, propalare.

Quinquagesima octava. *Non est obliga-
torium contra bonos mores præstitum Jura-
mentum.* Hinc, qui aliquid illicitum Juravit
adimplere non tenetur Juramentum illud, si
sit prohibitum propter turpitudinem sui: Si
autem Juramentum est in Privilegium, aut
favorem Personæ, tunc Juramentum illius
personæ, in cujus favorem inducitur prohi-
bitio, est obligatorium, & confirmat rem, de
qua agitur.

Quinquagesima Nona. *Dolo facit, qui
petit.*

petit, quod restituere oportet eundem. Intel-
ge, si restitutio deberet fieri, in continenti. Si
tunc, si ex intervallo. Et procedit in petitori
& Possessorio adipiscendæ, aut retinendæ
non in Possessorio recuperandæ, & spoliatæ

Sexagesima. *Non est in morâ, qui potest ex
ceptione legitimâ se tueri.* Intelligitur autem
Exceptio legitima: quæ non potest ope-
rationis elidi, alias esset illegitima qui
nihil interest, utrum quis non habeat, ipse
Jure actionem, aut habeat eam, quæ pos-
sibile per exceptionem excludi.

Sexagesima prima. *Quod ob gratiam a
cujus conceditur, non est in ipsius dispendio
retorquendum.* Quia intentio Rescribentis
est, ut illa convertatur in beneficium & pro-
mum, non autem in damnum & poenam.
Intellige, quod conceditur per Privilegium
proprio motu Principis, non autem ex peti-
tione Impetrantis.

Sexagesima secunda. *Nullus ex Consilio
dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur.*
Quia, nullus tenetur consilium sequi, cui
illud non necessitet. Imo quisque explorare
& deliberare debet, apud se ipsum, an sibi
pediat, nec ne.

Si consilium detur, circa contractum,
est fraudulentum, tunc tenetur, actione
dolo

dolo, ipsi, cui consilium dedit.

Si detur, circa maleficium exercendum, tunc tenetur Consulens, non illi, cui, sed ei, contra quem consilium dedit: Nam, si consiluit occidi, Homicida est, ut mihi injuriam faceret, tenetur mihi injuriarum: quia, cui dedit consilium, tenebatur scire, id non expedire, tum quia ex improbitate sua, nullus conlequitur actionem.

Sexagesima Tertia. Exceptionem objiciens.
non videtur de intentione Adversarii confiteri. Quia Excipiens negat, se debere id, quod excipit. Intellige hæc etiam, de Replicatione, ut sicut Excipiens non fatetur actionem, ita nec Replicans Exceptionem.

Sexagesima quarta. Quæ contra Jus fiunt, debent pro infectis haberi. Quia Inferior, non potest tollere LEGEM Superioris. Intellige de iis, quæ habent, perpetuam prohibitionis causam. Secus est, quæ habent prohibitionem temporalem, ut Matrimonium contractum, contra votum simplex, tenet, licet non deberet fieri, uti & sententiâ lata, sub conditione valet, licet fieri, secundum Jus non deberet.

Regula loquitur de iis, quæ de Jure alias deberent, sortiri effectum, & quæ alias, de Jure sunt permessa, ut pacta &c. Sed quando

O

4

non

non fiunt, juxta Juris formam, intelliguntur aut ob
prohibita, & ideo non sortiuntur effectum cari, r
de Jure.

Sexagesima quinta. *In pari delicto, vadem n*
causa, potior est conditio Possidentis. Quia duo non er
vincula magis ligant, quam unum.

Sexagesima Sexta. *Cum non stat per eum*
ad quem pertinet, quo minus conditio imple
zur, haberi debet proinde, ac si adimpleta esse
Quia, ubi quis paratus est, quantum in se est, sine
conditionem adimplere. Sed ille, pro qu
erat adimplenda, aliquo modo impedit, qui
illa adimpleri possit id ei, qui adimplere de
bebat, dicitur impossibile factu; ideo si
imputet ille, pro quo erat adimplenda, si
ter, qui adimplere debebat, non adimple
Intellige, quando quis impeditur per illu
cujus favore, conditio erat adimplenda.

Sexagesima septima. *Quod alicui suo n*
licet nomine, nec alieno licebit; quia indecen
est, crimen suum, commodis alienis, impen
dere & exercere. Et quod viâ unâ alicui pro
hibetur, ad id alia, non debet admitti.

Sexagesima octava. *Potest quis facere p*
alium, quod potest per se ipsum. Intellige
his, quæ possunt per alium explicari. Secus
his, in quibus electa est industria Person
Rei, r
alternat

elliguntur aut ob alium respectum, non possunt expli-
r effectum cari, nisi à se ipso.

Sexagesima nona. *In malis promissis, fi-
lido, rudiem non expedit observari*: Quia fides data
Quia duc non erit vinculum iniquitatis, hinc quod in-
caute Juraſti, ne facias, impia enim est pro-
missio, quæ scelere impletur.

Quod si in Promisso intervenit Juramen-
tum, & istud malè promissum, potest serva-
ri, sine dispendio salutis æternæ, tunc est ser-
vandum. Secus, si super re malâ aut turpi,
quod non observandum, quia Jure non te-
net. Si autem non de re malâ, sed ex dolo &
metu sit promissa, licet de rigore Juris te-
neatur, tamen Promissori datur exceptio.

Septuagesima. *In alternativa Debitoris
electio. Et sufficit, alterum adimpleri.* Nam,
qui in uno gravatur, in alio relevari debet.
Intellige de alternativâ dandi, cum verba di-
riguntur ad Debitorem, ut det unum, aut al-
terum; nam in alternativâ accipiendi, cum
verba scilicet diriguntur ad Creditorem, ut
accipiat unum, aut alterum, electio est Acci-
pientis & Creditoris. Hoc in contracti-
bus.

In poenis autem alternativis electio est
Rei, nisi Judex aliter haberet arbitrium. In
alternativis vero Remediorum semper est

O s Electio

Electio habentis plura remedia.

Septuagesima prima. *Qui ad agendum ad officium mittitur, est ad excipiendum multo magis ad mittendus.* Quia plus est, agere, quam excipere. Nam in exceptione quis est Reus, & Reus favorabiliores potius, quam Actores habentur. Intellige, quando de eodem, & ad idem agitur & excipitur, & sic, quando electio, & exceptio tendunt ad idem, secus, ad diversa.

Septuagesima secunda. *Qui facit per se ipsum, est perinde, ac si faciat per se ipsum.* Scilicet quando tam unus, quam Alius habet eandem habilitatem. Secus in iis, in quibus electa est industria Personæ.

Septuagesima Tertia. *Factum legitimum retractari non debet, licet casus postea eveniat, à quo non potuit inchoari;* quia quælibet positio, intelligitur rebus sic stantibus, & factum, infectum reddi non potest, & quis repellitur, ab obtinendo, quam ab intento. Hinc ea, quæ semel utiliter, & legitime, constituta sunt, durant, licet superveniat casus, à quo initium habere non possunt. Limitata, quando actus fuit perfectus, & consummatus, secus, si non; quia tunc destruitur, quando devenit ad casum, à quo inchoari non potest. Secundo limita, quando remanente

venit ad talem casum, quod causa finalis
 ad eum adificeret.

magis ad Septuagesima quarta. *Quod alicui gratio se
 quam excipitur, trahi non debet ab aliis in exemplū
 Reus, & confertim, quod à jure exorbitat, & est privi-
 ctiores habent legium personale.*

dem, & ad Septuagesima quinta. *Frastra sibi fidem
 quando a quo postulat ab eo servari, cui fidem à se præ-
 secus, fidem servare recusat, quia, qui alteri sub
 conditione promisit, non tenetur alteri, nisi
 cit per conditionem impleatur. Ideo, qui non servat, Le-
 se ipsum grem conventionis, in ea commodum sentire
 lius habet non debet. Hoc est verum circa idem factum
 in quibus non circā diversa, & quando contrahentium
 eadem est conditio. Fracta fide, alter ad im-
 legittime plere suam datam potest: & sic poenam po-
 a evenit potest perire cum effectu, si autem frangatur,
 liber de utriusque compensatio poenarum fiet.*

ous, & ad Septuagesima sexta. *Delictum persona non
 & facile debet in detrimentum Ecclesie redundare: quia
 am ab ob Ecclesia jure minoris, debet semper illæsa
 & legitime servari.*

pervenit. *Intellige de delicto in faciendo, & non in
 offunt. Licet mittendo; per quod prælatus potest præju-
 e consummare Ecclesie, & nisi delictum sit perpetratum
 destructum, à Prælate cum consensu Capituli, & el-
 inchoat detrimentum, in particularibus, reman-
 ando remanente tamen, tantum de bonis Ecclesie, quod
 deve-*

ei possit deferviri in divinis, & ejus Ministri congrue sustentari. Si autem ideo Ecclesia privaretur, omnibus suis bonis, aut majori parte, ut Ecclesie non possit deferviri in divinis, aut destrueretur: tunc delictum Prælati & capituli, non nocet Ecclesie.

Septuagesima septima. *Rationi congruit, ut succedat in onere, qui substituitur in honore* quia iniquissimum est genus Societatis, in quo unus damnum, & non lucrum haberet, & e contra: Et Successor censetur eadem persona, cum Prædecessore. Intellige, quando onus non cohæret Personæ: nam si cohæret personæ, secus esset.

Septuagesima octava. *In argumentum trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa.* quia argumentum à similitudine procedit, quando similitudo est in totum. Si tamen eadem, aut major causa necessitatis subest, bene posset trahi in argumentum: nam quæ conveniunt in identitate rationis, per constitutionem juris, separari non debent.

Septuagesima nona. *Nullus potest plus Jus transferre in alium, quam sibi competere agnoscatur:* Hinc si Jus, quod erat apud transferentem, erat personale, nec illud transit, sed desinit, quo ad rem. Unde illud Jus, quod quis non habet nec in actu, nec in potentia, non potest in alium transferre. *Quæ*

Octogesima In toto partem non est dubium contineri, unde, qui absolvitur ab impetitione totius fundi, intelligitur absolutus à quolibet ejus parte.

Octogesima prima. In generali concessione non veniunt ea quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus: quia ea, quæ speciali notâ sunt digna, nisi specialiter notentur, de industria censentur omissa, & cognoscitur in specie verisimiliter non concessura fuisse ex impossibili aut dura, aut inhumana separatione, utpote ministeria artis suæ, uti & in generali obligatione pignoris, non veniunt uxor & alumni, & quæ quis verisimiliter, non est credendus specialiter obligasse.

Octogesima secunda. Qui contra Jus mercatur, bonam fidem non præsumitur habere: quia, si sciebat Jus, patet, quod mala fides est in ipso, si non sciebat Jus, non excusatur: quia Juris ignorantia non excusat, sed benefacti.

Octogesima tertia. Bona fides non paritur, ut semel exactum iterum exigatur: quia solutione ejus, quod debetur, tollitur omnis obligatio, & eâ semel extinctâ, non reviviscit, nam obligatio dicitur mater actionis, & ubi non est obligatio, ibi non competit actio.

Octogesima quarta. Cum quia una via

prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti
intellige, cum aliquid prohibetur, habito
principaliter respectu ad prohibitum, non ad
viam, vel modum, quo prohibetur. Speciale
tamen est in libertate, ob ejus favorem. Si au-
tem prohibitio, principaliter se habet ad viam
aut modum, non ad rem, tunc secus est.

Octogesima quinta. *Contractus ex conven-
tione. Legem accipere dignoscuntur*: quia pacta
sunt servanda. Quid enim tam congruum fi-
dei humanæ, quam ea servare, quæ inter eos
placuerunt, quoniam rei suæ quisque est mo-
derator & arbiter. Intellige hæc de conven-
tione honesta & possibili: nam facta, contra
bonos mores, vel impossibilis, non valet.

Octogesima sexta. *Damnum, quod quis suis
culpa sentit, sibi debet, non aliu imputare*: quia
effectus est attribuendus suæ causæ.

Octogesima septima. *Infamibus porta non
patent dignitatum*: quia opinio assumendi
ad dignitates, in nullo debet vacillare, sed
debet esse bonæ famæ, & illæ sæ existimatio-
nis.

Octogesima octava. *Certum est, quod is
committit in Legem, qui Legæ verba comple-
ctens, contra Legæ nititur voluntatem*: quia,
qui tantum verba sectatur, nihil habebit; qui
autem Possessor est mentis, diligit animam
suam

suam, quia ratio Legis sive intentio dominatur verbis in **LEGE**, sicut anima corpori.

Hæc sunt, quæ brevibus ad Dei honorem, & proximorum utilitatem hoc **NUCLEO** meo comprehendere volui, cuius materiam ita temperavi, ne prolixitas fastidium, aut nimia brevitatis obscuritatem pareret, & non tantum speculationi Theologicæ, sed simul etiam Canonice ac Civili Praxi subserviret. Immitatus Apium industriam, quæ, ut suis & aliorum suorum usibus, dulce mel præparare possint; Alvearibus turmatim egressæ, campos hortosque volando oberrant, & ex inventis ibidem floribus, nobiliorem succum exsugunt, quo intra se recepto, ad Alvearia revolant, ibidemque solerti industria, depuratum mel elaborant. Quarum exemplum, in hujus **NUCLEI** Elaboratione, me secutum, **LECTOR BENEVOLE**, re ipsa deprehendis, postquam ipsius succum bene delibaveris, agnoscesque me Laborem hunc, intuitum bonum; utiliter collocasse, cuius mercedem magnam nimis, ab illo solo exspecto, qui est omnium bonorum. **Retributor Largissimus.**

Ac

Achisad DEI OPTIMI MAXIMI
 ejusque INTEMERATÆ MATRIS
 VIRGINIS MARIÆ honorem, NU-
 CLEO meo finem impono, omnia in eo
 tradita S. R. Ecclesiæ censuræ, obedientissi-
 me submittens, quæ illa approbaverit,
 probans, & quæ reprobaverit,
 reprobaus.

F I N I S,

INDEX